

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

2024–2026

Laatijat:

KIRKKONUMMEN KUNTA 20.8.2024

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Suunnitelman taustoitus	2
3. Lasten ja nuorten kasvuolot sekä hyvinvoinnin tila	3
3.1 Koulukäisten lasten hyvinvointi ja terveys kouluterveyskyselyn 2023 ja Move!-mittauksen 2023 tulosten perusteella.....	6
4. Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät sekä ongelmia ehkäisevät palvelut	7
4.1. Varhaiskasvatus: lasten hyvinvoinnin edistäjä ja syrjäytymisen ehkäisijä.....	7
4.2 Opetuspalvelut: turvallisen oppimis- ja kasvuympäristön tarjoaja	9
4.3 Vapaa-aikapalvelut: kohtaamisten mahdollistaja.....	12
4.4 Kunnan muut palvelut	15
4.5 Yhdessä järjestetyt palvelut.....	16
4.6 Muiden toimijoiden tuottamat palvelut.....	17
5. Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet	17
6. Suunnitelman seuranta ja raportointi	20

1. Johdanto

Kirkkonummen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma kuvaa kunnan järjestämien lasten ja nuorten palvelujen kokonaisuuden sekä kiteyttää näiden palvelujen hyvinvointia ja terveyttä edistävät tavoitteet toimenpiteineen. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan yhteistyö kunnan muiden toimijoiden ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa hyvinvoinnin edistämisen tehtävässä. Tämä suunnitelma tulee liittymään osaksi lakisääteistä kunnan hyvinvointisuunnitelmaa.

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on vuoden 2023 alusta lukien ollut kuntien ja hyvinvointialueiden yhteinen tehtävä. Sujuva yhteistyö ja palvelujen jatkumo kunnan ja hyvinvointialueen välillä onkin yksi keskeisistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehittämiskohteista. Tätä suunnitelmaa laadittaessa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue valmisteli alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, joka kuvaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen hyvinvointialueen vastuiden näkökulmasta. Hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi alueellisen suunnitelman kokouksessaan 13.2.2024. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen suunnitelman painopisteet on huomioitu Kirkkonummen kunnan suunnitelman laadintatyössä.

Kirkkonummen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinnan perustan muodostavat maaliskuussa 2024 hyväksytty kuntastrategia, kunnan palvelujen valtakunnallinen ohjaus sekä Kirkkonummen kunnan lasten ja nuorten kasvuoloja koskeva ajantasainen toimintaympäristötieto. Nuorten hyvinvointia, terveyttä, osallisuutta ja yhteisöön liittymistä sekä kasvua ja oppimista seurataan monin tavoin niin valtakunnallisten selvitysten, tutkimusten ja arviointien kautta kuin myös kunnan omien tiedonhankinnan tapojen avulla. Eri lähteistä saatu tarkoituksenmukainen tieto käsitellään yhdessä asukkaiden ja asiakkaiden kanssa yksiköiden, palvelualueiden ja kunnankin tasolla osana palvelujen strategista toiminnan ja talouden johtamista ja – kuten tämän hyvinvointisuunnitelman kohdalla – osana kunnalle lakisääteisesti kuuluvaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävää. Kunnan palvelujen johtamisen näkökulmasta on erityisen tärkeää rakentaa yhdessä ajantasainen käsitys kuntamme lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tilasta ja tarkoituksenmukaisesta toiminnan kehittämisen suunnasta. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää pitkäjänteistä, ennakoivaa ja systemaattista tietoon pohjautuvaa kehittämistyötä.

Voimme yhteistyössä reagoida lasten ja nuorten elämää koskettaviin ilmiöihin ja alueellisiin erityisyyksiin, kun teemme ratkaisuja tietoon perustuen. Erilaisten indikaattorien, lasten ja nuorten kokemusten sekä asiantuntijoiden ammatillisen tiedon hyödyntäminen palvelujen kohdentamisessa ja resursoinnissa tulee edelleen huomioida ennakoivasti ja pitkän aikavälin suunnittelua ohjaavasti.

2. Suunnitelman taustoitus

Kuntalain (410/2015, 1 §) mukaan kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, 6 §). Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Kunnan on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaista

talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelma on osa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä tarkoitettua kunnan hyvinvointisuunnitelmaa.

Suunnitelman tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia kunnassa ja hyvinvointialueella. Kirkkonummen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu kevään 2024 aikana. Työhön ovat osaltaan osallistuneet kuntatasoinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä, eri palvelujen asiantuntijat, sivistyspalvelujen johto sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelija. Työssä on hyödynnetty palvelukohtaisia kehittämissuunnitelmia sekä lasten ja nuorten hyvinvointia koskevia tutkimustuloksia.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma täydentää Kirkkonummen laajan hyvinvointikertomuksen suunnitelmaosaa (2021–2025). Jatkossa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sisällytetään osaksi laajaa hyvinvointisuunnitelmaa. Näin vahvistetaan kaikkien ikäryhmien painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden samansuuntaisuus sekä vaikuttavuuden arviointi. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa tullaan päivittämään laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laadinnan yhteydessä.

Kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä hyvinvointisuunnitelmien laadinnassa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat ovat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (ns. järjestämislaki, 612/2021) tarkoitettuja hyvinvointisuunnitelmia. Kunnan ja hyvinvointialueen onkin tehtävä yhteistyötä hyvinvointisuunnitelmien laadinnassa järjestämislain 6 ja 7 §:ssä säädetyn mukaisesti.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien sisällöstä säädetään lastensuojelulain (417/2007) 12 §:ssä. Kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot

- lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista palveluista
- yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä; sekä
- suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Hyvinvointialueen on lisäksi laadittava lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueen toimintaa koskeva alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

3. Lasten ja nuorten kasvuolot sekä hyvinvoinnin tila

Kirkkonummen väestöä koskevat muutokset myötäilevät pääosin pääkaupunkiseudun kasvukehitystä. Länsi-Uudenmaan kuntien sijaan Kirkkonummi vertautunee parhaiten sekä väestönkasvun että väestön moninaistumisen osalta muihin pääkaupunkiseudun kehyskuntiin (ns. Kuuma-kunnat). Läntisen Länsi-Uudenmaan kuntiin Kirkkonummea yhdistää kuitenkin erityisesti ruotsinkielisen väestön huomattava osuus (14,6 %). Suomenkielisten osuus väestöstä on pysytellyt lähes ennallaan (72,5 %) ja muiden kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien kuntalaisten määrä kasvanut erityisesti viimeisen kolmen vuoden aikana (12,9 %). Suurimpia kieliryhmiä kansalliskielten jälkeen ovat viro, venäjä ja ukraina. Vuoden 2024 toukokuun lopussa Kirkkonummen väestömäärä oli 41558; ja se oli kasvanut kuluvan vuoden tammikuun alusta jo 308 asukkaalla (+0,74 %).¹

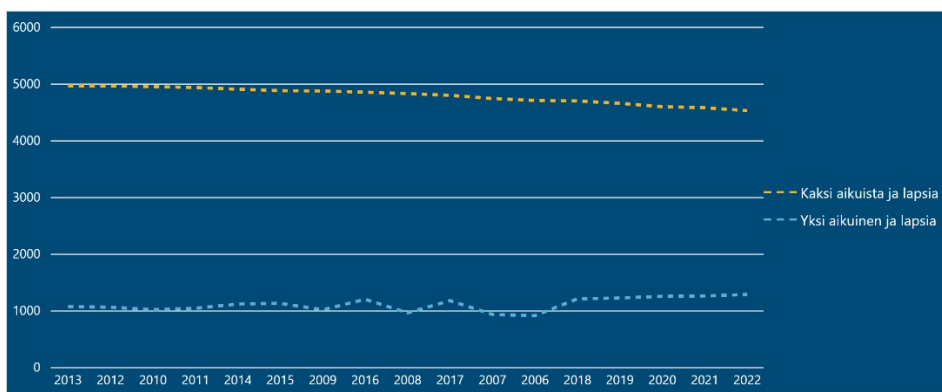
---

¹ [Kirkkonummi.Nyt 31.5.2024](#)

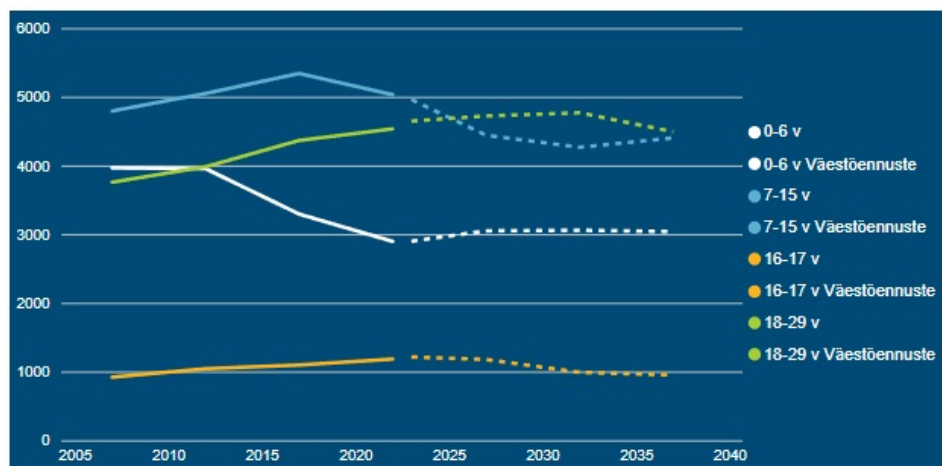
Pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien kehityssuunnan sijaan Kirkkonummen väestön ikärakenne näyttää kehittyvän väestön ikääntymisen suuntaan. Tämä trendi on yhteinen suurimmalle osalle Suomen kuntia. Ennusteiden mukaan väestön painopiste tulee siirtymään lapsista ja nuorista yhä enemmän työikäisiin ja ikäihmisiin². Tämän muutoksen vuoksi myös kuntalaisten palvelutarve tulee painottumaan jatkossa enenevässä määrin aikuisväestön palveluihin, kun taas opetuspalvelujen tarve näyttää vähentyvän. Toisaalta varhaiskasvatuspalvelujen tarve näyttää kymmenen vuoden laskusuunnan jälleen kasvua.

Korkealaatuiset kunnan palvelut lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä voivat osaltaan vaikuttaa myönteisesti kunnan vetovoimaan lapsiperheiden asuinpaikkana. Vaikka palvelutarpeet tiettyjen ikäryhmien osalta osoittaisivat vähenemisen merkkejä, tulee palvelujen laadusta ja saavutettavuudesta pitää huoli. Muutos kieli- ja kulttuuriryhmien väestöosuudessa edellyttää osaltaan kieli- ja kulttuuritietoista palvelujen kehittämistä. Palvelujen tai henkilöstön määrän lisäämisen sijaan onkin olennaista pitää huoli henkilöstön osaamisen kehittämisestä palvelutarpeiden muutoksia ennakoiden.

Lapsiperheillä tarkoitetaan asuntokuntia, joissa asuu alle 18-vuotias lapsi sekä vähintään yksi huoltaja. Lapsiperheitä Kirkkonummella oli vuonna 2022 yhteensä 5805, ja alaikäisten lasten määrä oli 9019. Lapsiperheiden ja lasten määrä muutoksineen sekä lasten ja nuorten määrän kehitys on esitetty alla olevissa kuvissa. (Tilastokeskus, 2024.)

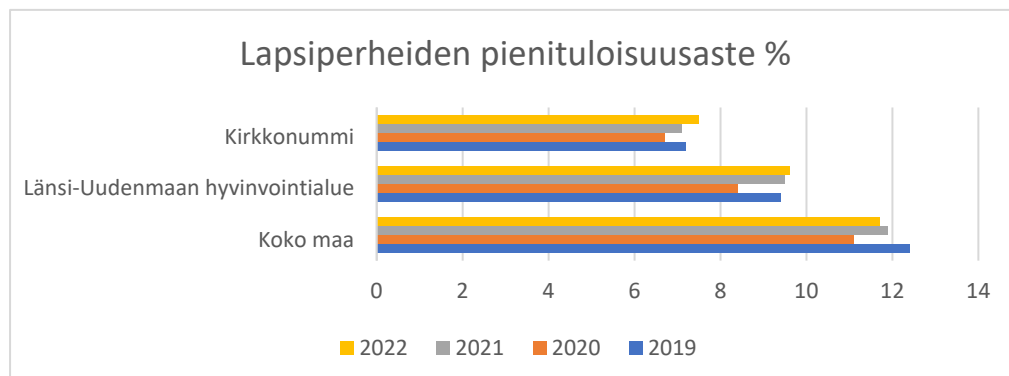
Kuva 1. Kirkkonummella asuvat lapsiperheet, joissa kaksi aikuista ja yhden aikuisen lapsiperheet viimeisen kymmenen vuoden ajalta (Tilastokeskus, 2024).

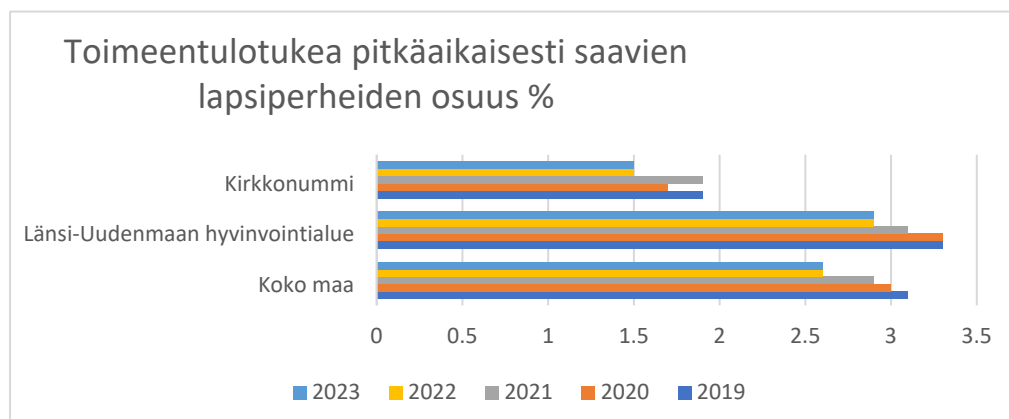
² Kirkkonummen päivitetty väestöennuste 2022, MDI

Kuva 2. Kirkkonummelaisten lasten ja nuorten määrän kehitys sekä ennuste ikäryhmittäin (Tilastokeskus, 2024).

Lapsiperheiden pienituloisuusaste Kirkkonummella on noussut hienoisesti vuodesta 2020 alkaen; vuonna 2022 se oli 7,5 %. Kirkkonummen pienituloisuusaste on kuitenkin alhaisempi kuin Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tai koko Suomen vastaava luku. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien lapsiperheiden määrä näyttäisi olevan laskusuunnassa. Vuonna 2023 se oli 1,5 %; noin prosenttiyksikön pienempi kuin hyvinvointialueen ja koko Suomen alueella.

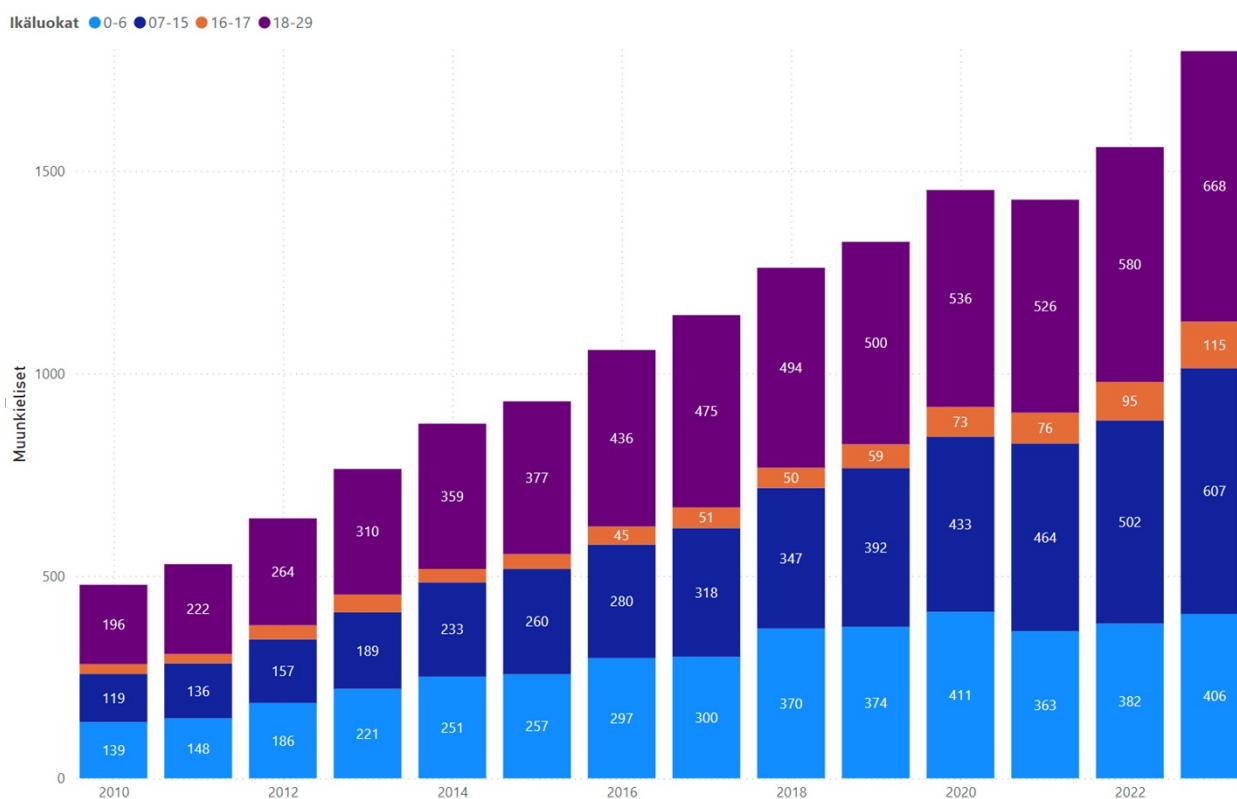
Kuva 3. Lapsiperheiden pienituloisuusosuus väestöstä (Sotkanet, 2024).

Kuva 4. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet koko väestöstä (Sotkanet, 2024).

Toukokuussa 2024 kirkkonummelaisten 0–29-vuotiaiden määrä oli yhteensä 13533, joista suomenkielisiä 9776, ruotsinkielisiä 1961 ja muunkielisiä 1769. Äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvien 0–29-vuotiaiden määrä kunnassa on viimeisten vuosien aikana lähes nelinkertaistunut. Muunkielisten lasten ja nuorten lukumäärän kasvu ikäryhmittäin vuodesta 2010 lähtien on esitetty kuvassa 5.³

³ Lähde: Facta, toukokuu 2024

Kuva 5. Muunkielisten lasten ja nuorten määrän kehitys Kirkkonummen kunnassa (Facta, toukokuu 2024)

3.1 Kouluikäisten lasten hyvinvointi ja terveys kouluterveyskyselyn 2023 ja Move!-mittauksen 2023 tulosten perusteella

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) järjestää valtakunnallisen kouluterveyskyselyn perusopetuksen 4.–5. ja 8.–9. vuosiluokkien oppilaille sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoille kahden vuoden välein. Laajan kyselyn avulla selvitetään, millaisiksi lapset ja nuoret itse kokevat elinolonsa ja hyvinvointinsa. Sen tulokset muodostavat Kirkkonummen osalta aikasarjan, joka antaa tärkeää tietoa hyvinvointiin liittyvien ilmiöiden kehityksestä kuntamme lasten ja nuorten osalta. Aikasarjan lisäksi kyselyn eri indikaattoreista saatavia tuloksia voidaan vertailla muiden paikkakuntien tuloksiin sekä alueelliseen ja valtakunnalliseen kontekstiin. Tätä hyvinvointisuunnitelmaa laadittaessa käytettävänä ovat olleet vuoden 2023 kouluterveyskyselyn tulokset.

4.–5. luokkalaisten kohdalla edelliseen tiedonkeruuseen verrattuna huolestuttavimpia tuloksia olivat koulunkäynnistä pitämisen väheneminen ja koulu-uupumuksen kokemisen lisääntyminen. Myönteisimpinä tuloksina 4.–5. luokkalaisten tuloksissa nousivat koulun aikuisen taholta tulleeseen kiusaamisen kokemisen väheneminen ja harrastamisen määrän lisääntyminen.

8.–9. luokkalaisten osalta huolestuttavimmat tulokset verrattuna edelliseen tiedonkeruuseen koskivat avun saamista hyvinvointiin koulupsykologilta ja opettajalta, oppimisyhteisön ilmapiiriä sekä koululounaan koettua laatua. 8.–9. luokkalaisten kokivat muita kuntia vähemmän olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä. Huolenaiheina nousivat esiin myös lisääntyneet itsetunnon haasteet ja ahdistuneisuus erityisesti tytöillä. Myönteistä kehitystä tapahtui raittiudessa sekä kiusaamisen loppumisessa tai vähenemisessä, kun siitä on kerrottu koulun aikuiselle.

Lukiolaisten kohdalla koululounaaseen liittyvät seikat sekä kouluinnostuksen väheneminen nousivat huolestuttavimpina asioina suhteessa aikaisempaan tiedonkeruuseen. Myönteisimmät tulokset

koskivat puolestaan tuen saamista hyvinvointiin opettajalta sekä niiden vastaajien osuuden vähenemistä, jotka kokivat huolta omasta mielialastaan. Myös lukiolaisten uupumusasteinen väsymys koulutyössä on vähentynyt ja tämä luku on pienempi verrattuna koko maahan ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueeseen. Fyysisen uhan kokemus vuoden aikana puolestaan oli hiukan muita kuntia suurempaa, kuten nuorempien vastaajaryhmienkin kohdalla.

Opetushallitus seuraa peruskoulun viides- ja kahdeksaluokkalaisten fyysistä toimintakykyä valtakunnallisilla vuosittaisilla Move! -mittauksilla. Mittaustulokset ovat heikentyneet viime vuosina koko Suomen tasolla. Myös Kirkkonummella tulokset ovat keskimäärin heikentyneet ja lasten ja nuorten väliset erot ovat kasvaneet. Vuoden 2022 mittaustulosten perusteella 26,9 % viidesluokkalaisista ja 30,2 % kahdeksaluokkalaisista oppilaista on fyysiseltä toimintakyvyltään mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttava tai haittaavalla tasolla. Opetuspalvelut asettivat tavoitteekseen vähentää matalan fyysisen toimintakyvyn omaavien oppilaiden prosenttiosuutta. Vuoden 2023 tulosten perusteella tätä tavoitetta ei ole kuitenkaan saavutettu, vaan matalan toimintakyvyntason osuus on molemmissa ikäryhmässä kasvanut (5. lk: 38,1 %, 8. lk: 32,6 %). Fyysisen toimintakyvyn haaste huomioidaan suunnitelman tavoitteissa, hyvinvoinnin edistäminen sekä aktiiviseen elämäntapaan ja liikkumiseen innostaminen (luku 5).

Keväällä 2023 toteutetun kyselyn tuloksia käsiteltiin kunnan tasolla sivistyspalvelujen esihenkilöiden ja hallinnon strategiapäivässä, koulutuksen järjestäjän opiskeluhuollon ohjausryhmässä, rehtorikokouksessa ja vapaa-aikapalvelujen johtotiimissä. Tarkasteluun on kunnan tasolla otettu huolestuttavimmat sekä myönteisimmät tulokset suhteessa edelliseen, vuoden 2021 tiedonkeruuseen, sekä vertailtu joitain indikaattoreita suhteessa koko maahan ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueeseen. Koulut ovat käsitelleet koulukohtaisia tuloksiaan omissa yksiköissään sekä nostaneet tuloksista omia koulujaan koskevia kehittämiskohteita ja suunnitelmia, miten kouluilla aiotaan työskennellä näiden haasteiden kanssa. Myös vapaa-aikapalvelut käsitelivät keskeisiä tuloksia sekä nostivat olennaiset kehittämistarpeet ja niitä koskevat toimenpiteet osaksi palvelujen kehittämisen kokonaisuutta.

Sivistyspalvelujen lautakunnat; sivistys- ja vapaa-aikalautakunta, ruotsinkielinen kasvatus- ja koulutuslautakunta sekä suomenkielinen kasvatus- ja koulutuslautakunta – käsitelivät kyselyn tuloksia, keskeisiä havaintoja ja suunniteltuja toimenpiteitä kokouksissaan maaliskuussa 2024. Keskeiset havainnot on huomioitu talousarvion 2025 valmistelussa sekä toiminnallisten tavoitteiden että resurssien kohdentamisen osalta.

4. Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät sekä ongelmia ehkäisevät palvelut

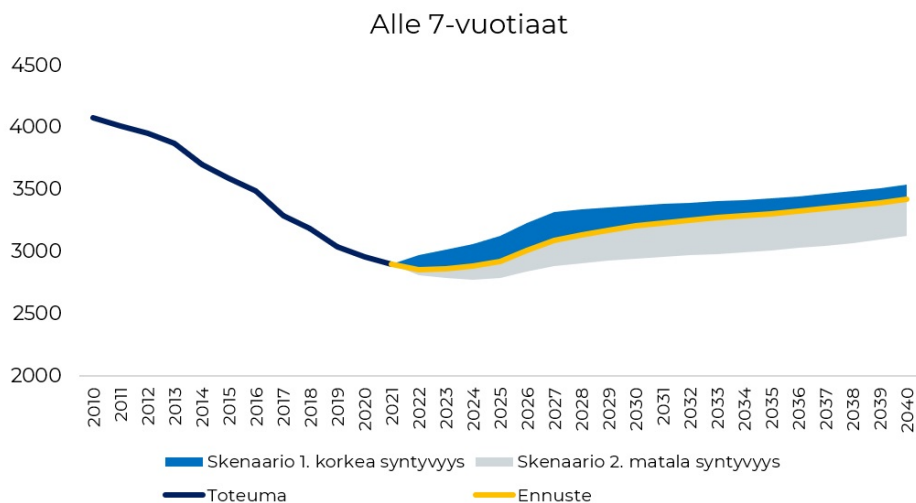
Kunta tuottaa kattavasti monenlaisia hyvinvointia tukevia ja edistäviä palveluja lapsille, nuorille ja perheille. Eri-ikäisten ja eri väestöryhmiä koskeva hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on osoitettu kunnan tehtäväksi niin kuntalain kuin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lainsäädännön perusteella. Lisäksi vapaa-aikapalvelujen, opetuksen ja varhaiskasvatuksen erityislainsäädäntö osoittaa sivistystoimelle erityisen vastuun tästä tehtävästä omissa palveluissaan.

4.1. Varhaiskasvatus: lasten hyvinvoinnin edistäjä ja syrjäytymisen ehkäisijä

Tutkimusten mukaan korkealaatuinen varhaiskasvatus vaikuttaa myönteisesti lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Varhaiskasvatus tasoittaa erilaisista kotitaustoista tulevien lasten oppimiseroja ja vahvistaa näin koulutuksellista tasa-arvoa ja ehkäisee syrjäytymistä. Kirkkonummella

varhaiskasvatuksen osallistumisaste on noussut vuosittain. Vuonna 2023 osallistumisaste oli 77 %, joka oli koko maan osallistumisastetta (79 %) hieman alhaisempi. Varhaiskasvatuksen palvelutarpeen ja osallistumisasteen ennakoidaan lähivuosina edelleen nousevan.

Kuva 6. Alle 7-vuotiaiden kirkkonummelaisten väestön kehitys ja ennuste (2023, MDI).

Kirkkonummen varhaiskasvatuspalveluiden keskeiset pitkäjänteistä kehittämistyötä suuntaavat painopistealueet lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta ovat syrjäytymisen ehkäiseminen ja hyvinvoinnin edistäminen, kestävään elämäntapaan kasvaminen sekä asiakkaiden yhdenvertainen osallisuus. Varhaiskasvatuksen asiakkaana on lapsen lisäksi hänen perheensä. Koko perheen arvostava kohtaaminen ja perheiden osallisuus kuuluvat olennaisena osana varhaiskasvatuksen toimintaan.

Varhaiskasvatuksessa luodaan kestävän elämäntavan mukaista toimintakulttuuria, joka vahvistaa ja edistää yhteisön sekä jokaisen lapsen hyvinvointia. Varhaiskasvatukseen on saatu valtion erityisavustusta, jota on kohdennettu varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen palkkaamalla lisäresurssia lapsiryhmiin, joissa on kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Eri taustoista tulevien perheiden yhdenvertainen kohtaaminen palveluissa on sivistyspalvelujen keskeinen periaate.

Varhaiskasvatus tukee lasten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia tavoitteellisesti ja kokonaisvaltaisesti. Liikunnallisen toimintakulttuurin kehittämisen keinoin mahdollistetaan lapsille päivittäinen liikkuminen, joka on lapsen terveen kasvun ja kehityksen edellytys. Erityistä huomiota kiinnitetään vähän liikkuviin ja liikkumiseensa tukea tarvitseviin lapsiin.

Sosiaaliset taidot ja tunnetaidot ovat merkittäviä lapsen psyykkiseen hyvinvointiin liittyviä taitoja. Kirkkonummen varhaiskasvatuksen kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisy suunnitella ohjaa lasten hyvinvointitaitojen tukemista. Henkilöstö havainnoi ja varmistaa erilaisin toimenpitein, että jokainen lapsi kokee olevansa osa ryhmää ja että hänellä on kaveri. Nämä varhaiskasvatuksen arjessa harjoiteltavat taidot toimivat hyvänä pohjana onnistumisen kokemuksille myös kasvun ja oppimisen polun myöhemmissä vaiheissa ja ennaltaehkäisevät syrjään jäämisen kokemuksia.

Jokaisella lapsella on oikeus tulla kohdatuksi tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti sekä kokea osallisuutta ja ryhmän jäsenyyttä omana itsenään. Kirkkonummen varhaiskasvatuksessa moninaisuus nähdään rikkautena. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö on merkittävä osa syrjäytymisen ehkäisyä. Varhaiskasvatuksen toimipaikat kartoittavat, kehittävät, toteuttavat ja arvioivat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista systemaattisesti ja tavoitteellisesti.

Varhaiskasvatusta toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa tarjottava kasvun ja oppimisen tuki on osa laadukkaan varhaiskasvatuksen toimintaa ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille. Varhaiskasvatuksessa tunnistetaan lapsen tuen tarve ja järjestetään tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä, monialaisessa yhteistyössä. Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella edistetään lapsen kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia.

Lapsi voi osallistua varhaiskasvatukseen lähipäiväkodissaan, ja tällöin lapsen tarvitsemat tukitoimet järjestetään lapsen luo. Tuen järjestämisen lähtökohtina ovat lapsen vahvuudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät tarpeet. Kasvun ja oppimisen tuki rakentuu lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista.

Varhaiskasvatuksen henkilöstöön kuuluu kasvattajien lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettajat, varhaiskasvatuksen psykologit ja varhaiskasvatuksen kuraattorit. He tekevät kasvattajien kanssa moniammatillista yhteistyötä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen neuvolan terveydenhoitajien ja lasten kuntoutuspalveluiden (toimintaterapeutti, puheterapeutti ja fysioterapeutti) kanssa.

Varhaiskasvatuksen psykologien ja kuraattoreiden työ on ennaltaehkäisevää. Heidän tehtävänsä kohdentuu lapsiryhmissä työskentelyn kautta lasten, huoltajien ja kasvattajien tukemiseen silloin, kun huoli lapsesta tai häneen liittyvistä asioista on vielä pieni. Tavoitteena on vaikuttaa kasvattajien toimintaan ja lapsen kasvuympäristöön. Vanhemmuutta tuetaan esim. puhelinkeskusteluin ja tapaamalla heitä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen yhteydessä.

Kirkkonummen kunta edistää varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamisen kehittämistä toimintaympäristön muutoksen mukaisesti monipuolisin tavoin. Tukea tähän kehittämistyöhön on saatu mm. valtion erityisavustuksista. Koko kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstö on koulutettu toteuttamaan varhaiskasvatussuunnitelmaa inklusion periaatteiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien osaamista on lisätty kouluttamalla heidät neuropsykiatrisiksi-valmentajiksi. Aiemmillä hankerahoituksilla on tuettu lasten oikeutta luontokokemuksiin ja luonnossa oppimiseen. Lukuhankkeella on edistetty lukemisen kulttuurin vahvistumista ja lasten luki-valmiuksien varhaista tukea. Kuraattorihankkeella vaikutettiin lasten hyvinvointiin korona-aikana. Tämän kehittämistoiminnan vaikuttavuus nähtiin niin myönteiseksi, että varhaiskasvatuksen kuraattorit vakinaistettiin kuntaan.

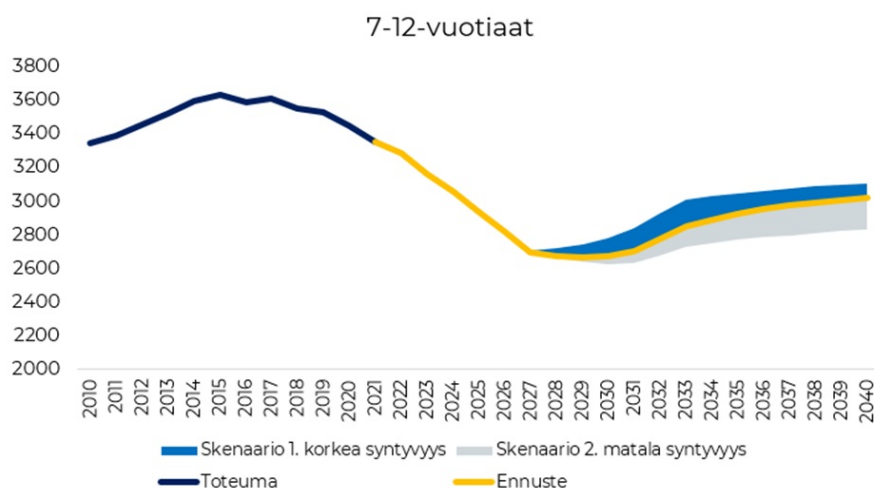
Kirkkonummella asukaspuistot ovat osa varhaisten ja oikea-aikaisten matalan kynnyksen palveluita, joihin pikkulapsiperheet voivat osallistua lastensa kanssa. Asukaspuistoissa tarjotaan maksuttomat ateriat koulujen loma-aikoina asukaspuistojen asiakasperheiden alle 16-vuotiaille lapsille.

Varhaiskasvatuksen järjestämässä esiopetuksessa lapsilla on oikeus opiskelijahuoltoon, jota toteutetaan yhteistyössä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa. Kirkkonummen kunta on laatinut koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman esiopetuksesta toiselle asteelle uudistuneen lainsäädännön mukaisesti.

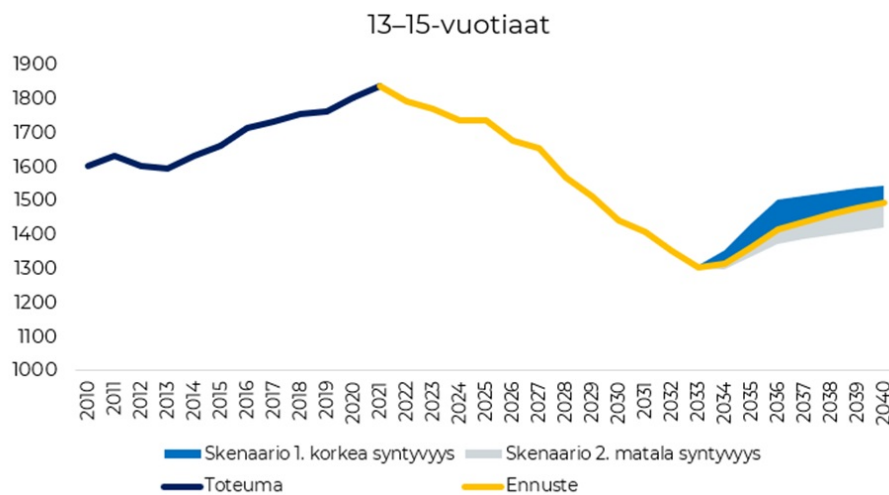
4.2 Opetuspalvelut: turvallisen oppimis- ja kasvuympäristön tarjoaja

Perusopetuslain 29 § mukaan jokaiseen opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Kirkkonummen kunnan opetuspalveluiden prioriteettina on psykologisesti turvallisen toimintaympäristön takaaminen oppilaille ja opiskelijoille kaikissa oppilaitoksissa. Lasten ja nuorten hyvinvointia vahvistetaan kehittämällä yhteisöllistä ja psykologisesti turvallista toimintakulttuuria, harjoittamalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja, lisäämällä osallisuutta sekä vahvistamalla kouluun kiinnittymistä.

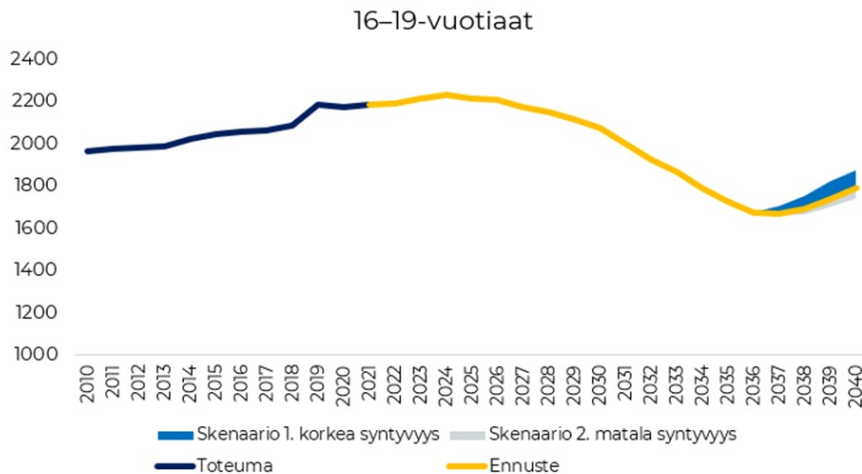
Väestöennusteiden mukaan kouluikäisten lasten ja nuorten osuus tulee laskemaan merkittävästi tulevien vuosien aikana (kuvat 7–9). Toisaalta samalla monikielisten ja eri kulttuuritaustoista tulevien lasten osuus sekä vaativan erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden määrä ja suhteellinen osuus kasvavat. Vaativaa erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden osalta opetuksen järjestämisen toimintaympäristö on muuttunut siten, että on syntynyt tarve järjestää tämä opetusmuoto Kirkkonummen kunnan omana toimintana sekä suomen että ruotsin kielellä. Muutos on oppilaan ja perheen sekä lähikouluperiaatteen toteutumisen kannalta tärkeä. Opetuspalveluissa seurataan tarkasti oppilasmäärien kehitystä kunnan eri alueilla ja kohdistetaan resursseja palvelutarpeen mukaan.

Kuva 7. 7–12-vuotiaiden kirkkonummelaisten väestön kehitys ja ennuste (2023, MDI).

Kuva 8. 13–15-vuotiaiden kirkkonummelaisten väestön kehitys ja ennuste (2023, MDI).

Kuva 9. 16–19-vuotiaiden kirkkonummelaisten väestön kehitys ja ennuste (2023, MDI).

Kouluhuvinvointi vaikuttaa merkittävästi niin opiskelumotivaatioon kuin elämänlaatuun ja mielenterveyteenkin. Kunnan (ts. koulutuksen järjestäjän) opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi sekä näiden ilmiöiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi. Lisäksi suunnitelma kuvaa jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Osana väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemistä toimivat Kirkkonummen kunnan koulujen luokkakohtaiset hyvinvointisuunnitelmat, joiden tarkoituksena on kirjata kaikki luokkaan kohdistetut hyvinvointia tukevat toimet ja samalla ennaltaehkäistä kiusaamista. Luokan hyvinvointisuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaiden, huoltajien ja opetushenkilöstön kesken.

Perusopetuslain (628/1998, 26 §) mukaan opetuksen järjestäjän on ennaltaehkäistävä ja seurattava oppilaiden poissaoloja ja puututtava niihin suunnitelmallisesti. Tavoitteena on oppilaan oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen. Kirkkonummella noudatetaan Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen yhteistä mallia oppilaiden poissaolojen seurannassa. Oppilaiden poissaoloja seurataan yksilö-, koulu- ja kuntatasolla. Kuntakohtainen opiskeluhoollon ohjausryhmä tarkastelee kunnan tason poissaolotilastoja kaksi kertaa vuodessa.

Kouluopissaolojen ennaltaehkäisy ja kouluun kiinnittymisen tukeminen ovat keskeisiä tekijöitä poissaoloihin puuttumisessa. Kirkkonummen kunnan kouluvalmentajat tukevat kouluun kiinnittymistä osana kouluyhteisöä. Kouluvalmentajan tehtävänä on olla tavoitettavissa matalan kynnyksen periaatteella lähellä oppilaan arkea yksilö-, ryhmä-, ja yhteisötasolla. Kouluvalmentaja tukee oppilaiden opiskelua sekä edistää heidän hyvinvointiaan ja toimintakykyään yhteisössä muun kouluyhteisön, kodin ja tarvittaessa muiden verkostojen kanssa. Hän ennaltaehkäisee, tunnistaa ja auttaa poistamaan opiskelun ja koulunkäynnin esteenä olevia haasteita, jotka voivat johtaa oppilaan syrjäytymisvaaraan. Yhteisöllisen opiskeluhoollon toimijana kouluvalmentaja osallistuu koko kouluyhteisön hyvinvoinnin, turvallisuuden ja viihtyvyyden edistämiseen sekä ylläpitämiseen.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta tukee lasten hyvinvointia vähentämällä lapsen yksin ilman aikuisen läsnäoloa viettämää aikaa. Se tarjoaa ohjattua ja virkistävää vastapainoa koulutyölle sekä mahdollisuuksia lasten omaan toimintaan ja lepoon turvallisen aikuisen seurassa. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä sekä lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua. Lisäksi aamu- ja iltapäivätoiminnan tulee edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta

(perusopetuslaki 628/1998, 48a §). Aamu- ja iltapäivätoimintaan voivat hakea ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaat sekä kaikkien vuosiluokkien erityistä tukea saavat oppilaat.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki on olennainen osa koulupäivän arkea. Oppilaalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti, kun tuen tarve ilmenee (perusopetuslaki 628/1998, 30 §). Oppimisen ja koulunkäynnin tuki järjestetään perusopetuslain ja lukiolain mukaisesti. Perusopetuksessa on lisäksi saatavilla moniammatillista tukea oppilaiden neuropsykiatrisissa haasteissa. Neuromoninaisuuden parissa työskentelevät opiskeluhuollon henkilöstön lisäksi alueellisina neuropsykiatrisina valmentajina toimivat erityisopettajat sekä kuntatasoinen neuropsykiatrinen valmentaja. Alueelliset neuropsykiatriset valmentajat auttavat opetushenkilöstöä löytämään keinoja ja vahvistavat tuen toteutumista omissa lähikouluissa. Tukea annetaan sekä yksittäisille oppilaille että opetusryhmille.

Kaikissa kunnan peruskouluissa ja lukioissa on otettu vuoden 2023 loppupuolella käyttöön asiantuntijoiden kehittämä digitaalinen palvelu Someturva, jonka kautta lapsi ja nuori voi pyytää nimettömästi apua somessa, peleissä tai muualla netissä kohdattuihin ikäviin tilanteisiin. Myös koulun henkilökunta voi ilmoittaa tapauksia. Aikavälillä 1.11.2023–13.5.2024 Someturvan asiantuntijat käsittelivät lähes 50 tapausta, joista 40 % on täyttänyt rikoksen tuntomerkit ja 38 % tapauksessa on ollut rikoksen uhka.

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen kuvataan Kirkkonummen kunnan opiskeluhoitosuunnitelmassa. Lisäksi tietyille ikäluokille tarjotaan keskitetysti laillisuuskasvatustunteja kiertävän tuntiopettajan pitämänä.

Oppilaitoskohtaiset tasa-arvosuunnitelmat laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Yhdenvertaisuussuunnitelma tehdään yhdessä tasa-arvosuunnitelman kanssa. Oppilaitoskohtainen tasa-arvosuunnitelma liitetään lukuvuosisuunnitelman yhteyteen, ja se päivitetään vähintään kolmen vuoden välein yhdessä oppilaiden kanssa (ns. tasa-arvolaki 609/1986, 5 §).

Kirkkonummen opetuspalveluissa oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseen haettujen ja saatujen valtion erityisavustusten tuki kehittämistyölle on ollut merkittävää. Saatut erityisavustukset ovat kohdentuneet mm. yhteisöllisen opiskeluhuollon vahvistamiseen ja kehittämiseen, esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen, jengiytymisen ehkäisemiseen sekä koulujen kerhotoiminnan kehittämiseen.

Kirkkonummen opetuspalveluissa toteutetaan vuosittain asiakaskyselyt perusopetuksen oppilaille ja heidän huoltajilleen. Kyselyjen avulla seurataan mm. oppilaiden kouluviihtyvyyttä ja hyvinvointia koulussa sekä huoltajien käsitystä siitä, miten hyvin koulu tukee heidän lastensa hyvinvointia. Kuntakohtaiset tulokset käsitellään lukuvuosittain rehtorikokouksessa ja koulukohtaiset tulokset yksiköissä. Vuoden 2024 huoltajakyselyssä 83 % huoltajista oli sitä mieltä, että koulu tukee heidän lapsensa hyvinvointia. Vuoden 2024 oppilaskyselyssä 1.–3.luokkalaisista 84 % koki, että koulussa on aina tai useimmiten mukavaa. 4.–9.luokkalaisista 78 % koki luokan ilmapiirin turvalliseksi.

4.3 Vapaa-aikapalvelut: kohtaamisten mahdollistaja

Kirkkonummen vapaa-aikapalvelujen erityisessä fokuksessa on lasten ja nuorten yhteisöön kuulumisen tunteen ja osallisuuden kokemuksen vahvistaminen, turvallisen aikuisen läsnäolon varmistaminen lasten ja nuorten vapaa-ajassa sekä kynnyksettömän, maksuttoman harrastustoiminnan mahdollistaminen kaikille kunnan lapsille ja nuorille.

Kirkkonummen vapaa-aikapalvelujen toiminnan ja tilojen kokonaisuus edistää lasten ja nuorten terveyttä sekä toimii hyvinvoinnin lähteenä. Niin tilat kuin niissä tarjolla olevat palvelutkin lisäävät yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä ehkäisevät syrjäytymistä. Vapaa-aikapalvelut tarjoaa monipuolista toimintaa lapsille ja nuorille yhdessä paikallisten toimijoiden ja vapaaehtoisten kanssa. Nuoriso-, liikunta- ja kulttuuriyhdistysten kanssa yhteistyössä toteutetaan mm. lasten maksuttomia My Hobby -harrastustoimintoja sekä järjestetään erilaisia tapahtumia. Yhdistysten, seurojen ja järjestöjen rooli lasten ja nuorten vapaa-ajan harrastusten toteuttajina Kirkkonummella onkin merkittävä. Vapaa-aikapalvelut tukee myös avustusten muodossa noin sataa paikallista nuoriso-, liikunta- ja kulttuuriyhdistystä vuosittain haettaviksi osoitettavilla toiminta- ja kohdeavustuksilla.

Palvelujen toteuttamisen peruslähtökohtana on, että toimintaa järjestetään yhdenvertaisesti ja avoimesti huomioiden eri-ikäiset, eri kulttuureista ja taustoista olevat lapset ja nuoret. Osa vapaa-ajan palveluista on saavutettavissa täysin maksuttomasti. Näitä maksuttomia palveluja ovat mm. My Hobby -toiminta, kirjastopalvelut, nuorisotyö, yleiset ulkoliikuntapaikat sekä ulkoilualueet ja -polut. Mahdollisten palveluista perittävien maksujen taso on haluttu pitää hyvin kohtuullisena, jotta jokaisella kuntalaisella on aito mahdollisuus osallistumiseen.

Vuoden 2024 alusta lähtien vapaa-aikapalvelut on kehittänyt ja tuottanut varhaisnuorille maksutonta avointa My Hobby -toimintaa, johon ei tarvitse ennakoon ilmoittautua. Tämä toiminta toteutetaan yhteistyössä paikallisten yhdistysten kanssa. Avoin toiminta käynnistettiin, kun erityisesti varhaisnuorten parissa esille nousseet ilmiöt olivat herättäneet huolta niin saadun tiedon kuin tehtyjen havaintojenkin perusteella. Avoin My Hobby -toiminta pyrkiikin lisäämään varhaisnuorten mahdollisuuksia mielekkääseen tekemiseen koulupäivän jälkeen; sen keskiössä on turvallisen aikuisen läsnäolo sekä monipuolinen ohjattu toiminta.

Paikallisten toimijoiden kanssa järjestetään lisäksi nuorisolain (955/2022, 12 a §) ja Harrastamisen Suomen mallin mukaista maksutonta harrastustoimintaa. Tähän toimintaan vapaa-aikapalvelut on hakenut ja saanut valtion erityisavustuksia. Maksuttomia lasten ja nuorten harrastusryhmiä sekä kiertävää harrastustoimintaa, ns. Harrastuspaku-toimintaa, tarjotaan laajasti ympäri kuntaa. Myös mm. omaehtoisen ja perheen kanssa harrastamisen tueksi luodut kirjastoista ja kirjastoautosta lainattavat maksuttomat uintikortit edesauttavat lasten ja nuorten hyvinvointia. My Hobby -toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa ovat mukana kaikki vapaa-aikapalvelujen yksiköt.

Lapsille ja nuorille tarkoitetun nuorisotyön tavoitteena on mm. edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Nuorisotyö tukee nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista sekä tukee nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa. Nuorisotyötä toteutetaan keskustan, Masalan ja Veikkolan alueella mm. avoimen nuorisotilatoiminnan, verkkonuorisotyön, jalkautuvan nuorisotyön, nuorisoteatteritoiminnan, Ohjaamossa tapahtuvan palveluohjauksen, ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön sekä mm. yläkouluilla tapahtuvan koulunuorisotyön kautta.

Niille nuorille, jotka tarvitsevat tukea ja apua erilaisissa haastavissa elämäntilanteissa toteutetaan kohdennetun nuorisotyön palveluja kuten etsivää nuorisotyötä, nuorten työpajatoimintaa ja Ankkuri-toimintaa monialaisesti ja -ammattillisesti yhteistyössä paikallisten sekä lähiseudun toimijoiden kanssa. Nuorisotyössä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisen keskiössä on turvallisen aikuisen läsnäolo, kohtaamisen merkitys sekä luottamussuhteen rakentaminen. Kunnassa toimii myös nuorten oma vaikuttamistoimielin, nuorisovaltuusto.

Ohjaamo on alle 30-vuotiaiden matalan kynnyksen palvelupiste, jossa monialaisella yhteistyöllä tuetaan asiakkaita heidän yksilöllisen tarpeidensa mukaisesti. Ohjaamon palvelut ovat täysin maksuttomia. Ohjaamo edistää alle 30-vuotiaiden kirkkonummelaisten nuorten koulutukseen,

opintoihin ja työelämään kiinnittymistä sekä edistää nuorten osallisuutta, toimintakykyä ja elämänhallintaa. Ohjaamotoiminnan tavoitteena on tukea erityisesti nuoria, jotka ovat syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa, sekä auttaa heitä tarvitsemiensa palvelujen ja tukien piiriin. Ohjaamon toimintaperiaatteeseen kuuluu tarjota nuorille kokonaisvaltaista ja monialaista tukea siten, että nuoren ei tarvitse itse etsiä oikeaa palvelua tai paikkaa eri asioiden hoitamiseksi; kaikki tarvittava apu löytyy yhdestä paikasta. Apua ja tukea nuorille on saatavilla fyysisten palvelupisteiden lisäksi myös verkossa ja puhelimitse.

Liikunnalla ja fyysisellä aktiivisuudella on keskeinen merkitys lasten ja nuorten kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille ja terveydelle. Kunta rakennuttaa ja ylläpitää monipuolisia liikuntapaikkoja, joiden tavoitteena on houkuttaa lapsia, nuoria sekä heidän huoltajiaan liikkumaan osana päivittäistä arkea. Liikuntapalvelut toteuttaa liikunnanohjausta ja erityisesti soveltavan liikunnan palveluja erityisryhmille. Lasten ja nuorten liikunnallisten elämäntapojen edellytyksiä kehitetään erityisesti yhteistyössä kunnan muiden toimijoiden kanssa sekä koordinoimalla kuntastrategian mukaisesti paikallista yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa.

Vapaa-aikapalvelut vastaa ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön kuntatasoisesta koordinoimisesta. Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden käyttöä, ehkäistä rahapeleistä aiheutuvia haittoja sekä edistää mielenterveyttä. Lasten ja nuorten ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön osalta tehdään laajaa yhteistyötä kunnan eri palvelualueiden, hyvinvointialueen sekä paikallisten toimijoiden kanssa.

Kirjastojen tilat toimivat eri-ikäisten kuntalaisten kynnyskettöinä kohtaamispaikkoina ja tarjoavat mahdollisuuden mm. oleskeluun, opiskeluun tai ystävien tapaamiseen. Paikalla on moniammatillinen henkilökunta, lapsille ja nuorille tutut ja turvalliset aikuiset, joiden kanssa voi jutella vaikeistakin asioista. Vapaaehtoisten mummo ja vaari -toiminnalla tuetaan sukupolvien kohtaamisia, Läksyhelppi puolestaan tarjoaa tukea läksyjen tekemiseen. Vapaa-aikapalvelut tarjoaa käyttäjilleen maksuttomien palvelujen lisäksi myös mahdollisuuden kokea elämyksiä monipuolisen tapahtumatuotannon merkeissä, oppia tai kokeilla uusia asioita esim. kirjallisuuden, e-palvelujen, erilaisten tarjolla olevien laitteiden, välineiden ja pelien avulla. Tarjolla on myös erilaisia soittimia sekä studio.

Lasten ja nuorten lukemisen ja lukutaidon edistäminen on yksi kirjaston keskeisimpiä tehtäviä. Huoli lasten ja nuorten lukutaidon heikentymisestä ja lukemisen vähenemisestä on kasvanut. Tutkimusten mukaan hyvä lukutaito edistää elämässä menestymistä sekä ehkäisee syrjäytymistä. Kirjastopalvelut panostaa lukutaidon edistämistyöhön yhdessä koulujen ja kunnan muiden yksiköiden kanssa.

Kulttuurikompassi on Kirkkonummen kunnan yhteinen kulttuurikasvatussuunnitelma varhaiskasvatukselle ja opetukselle. Kulttuurikompassi-kulttuurikasvatusohjelman avulla tuetaan lasten ja nuorten oikeutta taiteen ja kulttuurin kokemiseen sekä edistetään kulttuurikasvatuksen saavutettavuutta, tasa-arvoisuutta sekä monipuolisuutta. Kulttuurikompassin kautta lapset ja nuoret pääsevät tutustumaan paikalliseen kulttuuriin, alueen eri toimijoihin sekä eri taiteenlajeihin.

Kansalaisopiston vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä ja hyvinvointia yhteisöllisesti. Kansalaisopiston opetuksessa korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus. Kansalaisopisto tuottaa vuosittain yli 500 kurssia, joille myös nuoret kuntalaiset voivat osallistua. Kansalaisopisto tekee yhteistyötä myös oppilaitosten, mm. Kyrkslätt Gymnasiumin, kanssa vapaavalintaisten tai toivekurssien toteuttamiseksi. Lapsille ja nuorille ensisijaisesti tarjolla oleva taiteen perusopetus kuvataidekoulussa, käsityökoulussa ja musiikkiopistossa tukee oppilaiden luovan ajattelun ja osallisuuden kehittymistä sekä vahvistaa oppilaiden identiteettien rakentumista ja kulttuurisen lukutaidon kehittymistä turvallisessa toimintaympäristössä.

4.4 Kunnan muut palvelut

Lasten ja nuorten kotoutumista edistetään osana varhaiskasvatuksen, opetuksen ja vapaa-ajan palveluita. Maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvien kokonaisuuksien koordinoinnista ja kehittämisestä vastaa kunnan maahanmuuttoasiantuntija sekä kunnan **kotoutumisen palvelut**. Kotoutumisen palveluiden päätehtävä on huolehtia kuntaan saapuvien kiintiöpakolaisten ja muiden kuntapaikan saaneiden vastaanotosta ja alkuvaiheen kotoutumisen edistämisestä. Kotoutumisen palvelut tukevat myös itsenäisesti kuntaan muuttaneita oleskeluluvan saaneita henkilöitä.

Asumisneuvonta tukee kirkkonummelaisia perheitä ja nuoria aikuisia asumisen liittyvissä kysymyksissä ja haasteissa. Asumisneuvonnan matalan kynnyksen tukipalvelujen tavoitteena on vähentää asunnottomuutta, vuokravelkoja, asumisen häiriöitä ja häättöjä sekä turvata asumisen jatkuvuutta. Asumisneuvonta on tukena, kun kuntalainen kaipaa apua asumisen kysymyksissä tai pulmallisissa tilanteissa esimerkiksi asunnon hakemiseen, asumisen tukiin ja avustuksiin sekä sopimusten tekemiseen, vuokravelkatilanteisiin, häättöön tai naapuruussuhteisiin ja asuinalueen viihtyvyyteen. Asumisneuvonta toimii yhteistyössä laajan verkoston kanssa. Tähän verkostoon kuuluvat mm. kotoutumisen palvelut, Ohjaamo, diakoniatyö, NAL-asunnot ja Omnian ammattikoulu, etsivä nuorisotyö, talous- ja velkaneuvonta, ulosotto sekä LUVN sosiaali- ja terveystyö.

Asumisneuvonta kehittää lisäksi talousneuvonnan palvelua, jonka kautta asiakkaat saavat tukea taloudenhallinnan opetteluun. Taloudenhallinnan haasteet ovat usein ylisukupolvisia, ja taloustaitojen oppimisen avulla pyritäänkin purkamaan haasteellisia käytösmaalleja ja vahvistamaan taloushallinnan taitoja. Asumisneuvonnan matalan kynnyksen vastaanotto on tarjolla kaikille kuntalaisille.

Työllisyyspalvelut siirtyvät 1.1.2025 kunnan järjestämisvastuulle. Kirkkonummen, Vihdin ja Siuntion kunnat muodostavat yhteisen työllisyysalueen, jossa Kirkkonummi toimii työllisyysalueen vastuukuntana ja lain tarkoittamana työvoimaviranomaisena. Työllisyyspalveluja koskevan uudistuneen lainsäädännön mukaan työvoimaviranomaisen tulee järjestää toimintaedellytykset nuorten työllistymistä edistävälle monialaisen tuen yhteis palvelulle (Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä 381/2023, 16 §).

Nuorten monialaisen tuen yhteis palvelulla tarkoitetaan toimintaa, jossa työvoimaviranomainen, hyvinvointialue, oppilaitokset ja muut toimijat tarjoavat matalan kynnyksen neuvontaa, ohjausta, tukea ja valmennusta alle 30-vuotiaille nuorille opiskelumahdollisuuksista, työllistymisestä ja elämänhallinnasta. Työvoimaviranomainen organisoii alueensa alle 30-vuotiaille nuorille matalan kynnyksen monialaisen tuen palvelupisteen. Nuorisolain (1285/2016, 9 §) mukainen Ohjaamotoiminta tulee Kirkkonummella liittymään osaksi tätä palvelukokonaisuutta.

Nuorten monialaisen tuen lisäksi nuoria voidaan ohjata monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakkaaksi. Yhteistoimintamallin tavoitteena on edistää työttömien työllistymistä avoimille työmarkkinoille tarjoamalla palvelutarpeen mukaisia työvoimapalveluja, sosiaali- ja terveystyöpalveluja sekä Kelan kuntoutuspalveluja sekä muita palvelutarpeen mukaisia työllistymistä tukevia palveluita. Monialaisen tuen yhteistoimintamalli on verkosto, jonka toimijoita ovat työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kela.

Yhdyskuntatekniikan palvelualueen asiantuntijat huolehtivat lapsiystävällisen elinympäristön ja tilojen suunnittelusta ja rakentamisesta yhteistyössä lasten ja nuorten palveluntuottajien kanssa. Kirkkonummella huomioidaan, että yleiset kaupunkitilat ovat viihtyisiä, turvallisia ja mahdollisuuksien mukaan esteettömiä. Torit, puistot, lähiliikuntapaikat, luontokohteet, koulujen ja päiväkotien piha-

alueet ovat kaikkien kuntalaisten käytössä. Myös sisätiloja suunnitellaan entistä paremmin avoimiksi kaikille soveltuviksi tiloiksi.

Ruokapalvelut tukee lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia tarjoamalla laadukkaista raaka-aineista valmistettuja, tasapainoisia ja ravitsemuskriteerit täyttäviä aterioita varhaiskasvatukseen sekä opetukseen. Monipuolinen ja ravitseva lounas vaikuttaa lasten ja nuorten oppimiseen, kasvuun ja kehitykseen. Ruokapalvelut tekee yhteistyötä päiväkotien ja koulujen kanssa. Ruokalistasuunnittelua ohjaa Valtion ravitsemusneuvottelukunnan (VNR) antamat kansalliset ravitsemussuositukset sekä eri ikäisille kohdenneet suositukset varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen sekä ammatillisiin oppilaitoksiin ja lukioihin. Kirkkonummen ruokapalvelut huomioi erityisruokavaliot ja allergiat, jotta ruokailu on turvallista kaikille. Lasten ja nuorten toiveet huomioidaan ruokalistasuunnittelussa ja ruokapalvelujen toteuttamisessa.

4.5 Yhdessä järjestetyt palvelut

Opiskeluhuollon palvelut Kirkkonummen kunta toteuttaa yhdessä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa. Hyvinvointialue tuottaa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. Hyvinvointialueen vastuulla on yksilökohtainen opiskeluhuoltotyö, kunta vastaa yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä koulutuksen järjestäjän tason suunnittelusta, seurannasta ja arvioinnista.

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman tulee sisältää opiskeluhuollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (Laki oppilas- ja opiskeluhoitolain muuttamisesta 377/2022, 13 §). Hyvinvointialueen tulee puolestaan laatia alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma, joka perustuu hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmiin (13a §). Kirkkonummen kunnan [opiskeluhoitosuunnitelma \(svensk version\)](#) on hyväksytty kasvatus- ja koulutuslautakunnissa toukokuussa 2023, ja se astui voimaan 1.8.2023. Kuntakohtaisille opiskeluhoitosuunnitelmiin perustuva Länsi-Uudenmaan [alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma](#) on hyväksytty aluevaltuustossa 13.2.2024.

Opiskeluhoito palvelee esiopetuksen ja perusopetuksen oppilaita sekä toisen asteen koulutuksen opiskelijoita. Se tukee oppilaitosyhteisöjä ja niiden yhteistyötä oppilaitoksen ja kodin välillä. Opiskeluhoito on luonteeltaan ennaltaehkäisevää ja oppilaitosyhteisöä tukevaa toimintaa. Oppilailta ja opiskelijoilta on myös oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon. Opiskeluhoollon toimintaa ohjaavina arvoina ovat lapsen ja nuoren osallisuus, huoltajan vastuu ja osallisuus, yhdessä toimiminen, moniarvoisuus ja oikea-aikainen tuki. Työtä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen opiskelijaan ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Kirkkonummella opiskeluhoitotyön linjauksista huolehtii koulutuksen järjestäjän monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä. Tässä ryhmässä on edustajina sekä kunnan varhaiskasvatuksen ja opetuksen että hyvinvointialueen esihenkilöitä ja asiantuntijoita. Ohjausryhmän keskeisenä tehtävänä on seurata opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista. Monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä suunnittelee lukuvuoden aikana seurattavat toimenpiteet ja toimintatavat sekä tarkistaa ja ajantasaistaa yksikkökohtaiset tiedot lukuvuosisuunnitelman päivityksen yhteydessä.

Ankkuritoiminta tarkoittaa moniammatillista yhteistyötä alle 18 v. lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja rikosten ennaltaehkäisemiseksi. Länsi-Uudenmaan Ankkuritoiminta perustuu Länsi-Uudenmaan poliisin, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen sekä alueen kuntien solmimaan yhteistyösopimukseen. Ankkuritoiminnan tekijätiimi koostuu poliisin, sosiaalipalveluiden ja

nuorisopalveluiden asiantuntijoista. Tiimi tapaa haasteita kohdanneen nuoren ja hänen perheensä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta nuorta voidaan tukea ja tarvittaessa ohjata avun tai tuen piiriin. Ankkuritiimin yhteistyö ulottuu mielenterveys- ja päihdepalveluihin sekä paikalliseen nuorten verkostoon. Ankkuripuhutusten lisäksi tiimi jalkautuu mahdollisuuksien mukaan kouluihin esimerkiksi vanhempainiltojen, laillisuuskasvatuksen sekä tapahtumien yhteydessä.

4.6 Muiden toimijoiden tuottamat palvelut

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue tarjoaa kirkkonummelaisille lapsille, nuorille ja perheille [perhekeskuksen palvelut](#). Kirkkonummen hyvinvointikeskuksessa toimii yksi alueen viidestä fyysisestä perhekeskuksesta (Hanko-Inkoo-Raasepori-Siuntio-Kirkkonummi, HIRSK). Kuvaan 11. on koottu kaikki perhekeskuksen palvelut. Perhekeskuksissa työskennellään yhteistyössä kuntien varhaiskasvatuksen ja opetuksen, järjestöjen ja erikoissairaanhoidon kanssa. Hyvinvointialueella otetaan syksyllä 2024 käyttöön [Omaperhe.fi](#)-sivusto. [Omaperhe.fi](#) -sivustolta alueen asukkaat löytävät tietoa, ohjeita ja palveluja erilaisiin elämäntilanteisiin.

Erilaiset järjestöt, yhdistykset, seurat ja yhteisöt tarjoavat monipuolista toimintaa eri ikäisille ja perheille yhteistyössä kunnan kanssa. Kunta tekee yhteistyötä järjestöjen kanssa eri tasoilla, ja niiden rooli lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on kunnassamme tärkeä.

Uskonnolliset yhteisöt tuottavat myös hyvinvointia tukevia palveluja lapsille ja nuorille. Evankelisluterilaisen seurakunnan päiväkerhojen, perhetoiminnan - kuten ensi kertaa vanhemmaksi - ryhmän ja perhetupien - sekä LapsiArkin ja musiikkileikkikoulun kautta tarjotaan maksutonta toimintaa lapsille ja vanhemmille. Seurakunta tarjoaa toimintaa nuorille, kuten nuorteniltoja, leirejä ja koulutuksia isos- ja kerhonojajaille.

5. Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, 6 §) määrää, että kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet.

Kunta edistää lasten ja nuorten hyvinvointia tarjoamalla turvallisen ja hyvinvointia ja terveyttä edistävän elinympäristön ja lapsen ja nuoren hyvää elämää ja oppimista tukevia erityislainsäädännöllä määriteltyjä palveluja. Yhteisöllisyys, osallisuus, yhdenvertaiset mahdollisuudet ja saavutettavat palvelut sekä vanhemmuuden tuki luovat lapsille ja nuorille hyvinvointia edistävän kasvualustan. Lapsen ja nuoren on tärkeää kokea itsensä arvokkaaksi kotona, koulussa, harrastuksissa ja eri palveluissa.

Suurin osa Kirkkonummen lapsista ja nuorista voi hyvin. Heidän hyvinvointiaan on kuitenkin tuettava ennaltaehkäisevästi. Tärkeässä roolissa on eri toimijoiden välinen yhteistyö, jonka merkitys korostuu suurten yhteiskunnallisten muutosten myötä. Esimerkiksi opiskeluhoollon, neuvolan ja lastensuojelun sekä perhesosiaalityön palvelujen järjestämisen siirryttyä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle on tärkeää pystyä säilyttämään ja kehittämään ammattialojen välistä yhteistyötä. Avainasemassa ovat ohjaavat rakenteet, joiden avulla usean eri organisaation välinen yhteistyö ja yhdessä tekeminen toteutetaan.

Kirkkonummen lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen tavoitteiksi seuraaville vuosille nostetaan seuraavat painopisteet tavoitteineen ja toimenpiteineen.

Painopiste: Hyvinvoinnin edistäminen ja aktiiviseen elämäntapaan ja liikkumiseen innostaminen

Yhteisöllinen ja elävä Kirkkonummi: Innostamme kuntalaisia aktiiviseen elämäntapaan, liikkumaan ja kulttuurin pariin.

Tavoite	Toimenpide / tehtävät	Toteutuksen arviointi
Lasten ja nuorten arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäryhmissä	<p>Tarjotaan liikkumisen mahdollisuuksia kaikille huomioiden erityisesti vähän liikkuvat ja liikkumisessa tukea tarvitsevat lapset ja nuoret</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. varhaiskasvatuksessa havainnoimalla systemaattisesti motorisia taitoja ja keskustelemalla havainnoista huoltajien kanssa vasu-keskustelussa. 2. kouluissa kannustamalla kaikkia oppilaita liikkumaan mm. lisäämällä aktiivista välituntitoimintaa sekä toteuttamalla monipuolista liikunnan opetusta opetussuunnitelmien mukaisesti. 3. tarjoamalla valinnaisia liikunnan lukiokursseja eri teemoin ja aihein. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prosenttiosuus ryhmistä, joissa motoristen taitojen havainnoinnista on keskusteltu jokaisen lapsen vasu-keskustelussa 2. Koulukohtainen toteutumisen arviointi lukuvuosiarvioinnin yhteydessä 3. Toiminta koettu hyödylliseksi ja se on vakiintunut osaksi lukioiden arkea 4. Kouluterveyskyselyn tulokset liikkumisen ja koulussa jaksamisen osalta
	<p>Lisätään lasten ja huoltajien tietoisuutta liikkumisen merkityksestä</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tekemällä liikuntavinkkauksia vähän liikkuville ja liikkumisessa tukea tarvitseville lapsille ja heidän perheilleen. 2. vahvistamalla oppilaiden ymmärrystä ja tietoa liikunnan tärkeydestä hyvinvoinnille terveystiedon ja liikunnan opetuksessa opetussuunnitelmien mukaisesti 3. viestitään perheille My Hobby- ja Harrastussankarit-toiminnasta koulujen kautta 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Varhaiskasvatuksen toteutuneiden vinkkausten määrä 2. Koulukohtainen toteutumisen arviointi lukuvuosiarvioinnin yhteydessä 3. Koulujen toteutuneet viestintätoimet ja saavutettujen viestien määrä
	<p>Liikutetaan lapsiryhmiä varhaiskasvatuksessa sykkettä nostavasti ja hengästyttävästi päivittäin</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. suunnittelemalla liikkuminen osaksi kokopäiväpedagogiikkaa 2. näkemällä kaikki tilat liikkumiseen soveltuvina 3. mahdollistamalla lapselle päivittäin kaksi tuntia liikkumista, josta yksi tunti on hengästyttävää liikuntaa 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prosenttiosuus ryhmistä, joissa tavoite toteutuu päivittäin
	<p>Tarjotaan maksuttomia ja matalan kynnyksen liikuntaharrastuksia</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kehittämällä monipuolista My Hobby- ja Harrastussankari -toimintaa yhteistyössä paikallisten yhdistysten kanssa 2. toteuttamalla Talent- toimintaa erityisryhmien lapsille ja nuorille 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Toteutuneiden ryhmien ja osallistujien määrä

Tavoite	Toimenpide / tehtävät	Toteutuksen arviointi
<p>Lasten ja nuorten kouluruokailuun osallistuminen lisääntyy</p>	<p>Lisätään koululounaalle osallistumisen astetta yhteistyössä eri toimijoiden kesken</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vahvistamalla opetuksen ja ruokapalveluiden yhteistyötä ruokakasvatuksen osalta 2. varmistamalla lasten ja nuorten kuuleminen ruokailuun liittyvissä asioissa (esim. ruokaraadit, skidialogi) <p>Viestitään ruokailutottumusten merkityksestä omaan hyvinvointiin ja kestävään kehitykseen</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. tekemällä vaikuttavaa ja saavutettavaa someviestintää 4. viestimällä ruokailutottumusten merkityksestä hyvinvoinnille mm. terveystiedon opetuksessa opetussuunnitelmien mukaisesti 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ruokailuun osallistuvien oppilaiden määrä 2. Kouluterveyskyselyn tulokset koululounaan osallistumisen ja kokemuksen osalta 3. Kuulluksi tuleminen toimintamallien ja toimenpiteiden kuvaus 4. Toteutuneen viestinnän määrä ja kohderyhmän saavuttaminen

Painopiste: Turvallinen yhteisö

Yhteisöllinen ja elävä Kirkkonummi: Kirkkonummi on viihtyisä, turvallinen, luonnonläheinen, pientalovaltainen kunta kaikenikäisille asukkaille. Kunta on lapsi-, nuori- ja ikäystävällinen asuinpaikka sekä yhteisöllinen asuinpaikka.

Tavoite	Toimenpide / tehtävät	Toteutuksen arviointi
Lasten ja nuorten tunne psykologisesta turvallisuudesta paranee kaikissa yhteisöissä, joissa he viettävät aikaansa	<p>Opetetaan ja harjoitellaan hyvinvointi- ja vuorovaikutustaitoja</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kirjaamalla toimipaikkakohtainen suunnitelma kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa. 2. vahvistamalla lasten sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja varhaiskasvatuksen ryhmissä. 3. parantamalla oppilaiden turvallisuudentunnetta koululuokissa sekä kehittämällä tunne- ja vuorovaikutustaitoja koulun oman toimintamallin mukaisesti. <p>Varmistetaan, että lasten arjen yhteisöt ovat psykologisesti turvallisia</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. edistämällä opetusryhmien ja koulun yhteisöön kuulumista vahvistavaa toimintaa sekä henkilöstön osaamista kohtaamisten ja yhteisön lujittamisen osalta 2. kehittämällä moniammatillista yhteistyötä opiskeluhoillon, opetuksen, kouluvalmentajien ja koulunuorisotyön kesken 3. kiinnittämällä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa huomiota oppilaan luvattomiin poissaoloihin ja tukemalla hänen koulussa käymistään 4. järjestämällä laillisuuskasvatustunteja kouluissa kuntakohtaisen toimintamallin mukaisesti. <ol style="list-style-type: none"> 1. Selvitetään mahdollisuus luoda turvallisen tilan periaatteet lasten ja nuorten käyttämiin tiloihin 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jokaisen toimipaikan pedagogisen johtamisen suunnitelmaan on kirjattu suunnitelma (100 %) 2. Toimipaikoissa on kuvattu sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen vahvistamisen toimintatavat 3. Koulun käyttämän toimintamallin vaikutusten arviointi lukuvuosiarviointiin yhteydessä <ol style="list-style-type: none"> 1. Kouluterveyskyselyn tulokset kouluympäristössä koetun turvallisuuden ja osallisuuden tunteen osalta 2. Koulun mukavaksi ja luokan ilmapiirin turvalliseksi kokevien osuus oppilaskyselyssä 3. Poissaolojen seuranta Koulu kunnossa -mallin mukaan 4. Huoltajakysely: niiden huoltajien osuus, jotka ovat sitä mieltä, että koulu tukee lapsen hyvinvointia <ol style="list-style-type: none"> 1. Tilat, joihin periaatteet on tarpeen ja tarkoituksenmukaista luoda, tunnistettu 2. Turvallisen tilan periaatteiden malli/esimerkki yksiköiden työn tueksi laadittu

Tavoite	Toimenpide / tehtävät	Toteutuksen arviointi
Lapsille ja nuorille on tarjolla riittävästi tukea mielen hyvinvointiin ja päihitteettömyyteen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kartoitetaan ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön (EMPT) nykytila kunnassa ja suunnitellaan jatkotoimet. Kokonaisuus liitetään osaksi laajaa hyvinvointisuunnitelmaa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kartoitettu tehty ja jatkotoimet suunniteltu

Tavoite	Toimenpide / tehtävät	Toteutuksen arviointi
Lapset ja nuoret kokevat olevansa osa itselleen merkityksellistä yhteisöä	<p>Huomioidaan lasten ja nuorten toiveet heitä koskevissa palveluissa ja kunnan palvelujen kehittämisessä</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kokeilemalla ja kehittämällä monipuolisia lasten ja nuorten osallistamisen tapoja 2. vakiinnuttamalla osallistamisen keinot osaksi palvelujen kehittämistyötä. 3. lisäämällä moniammatillista osaamista ja tietoisuutta palveluiden tuottamisessa mm. jakaen olemassa olevaa osaamista eri ammattiryhmien kesken 4. kehittämällä yhteisöllistä toimintaa yhdessä sisäisten ja ulkoisten sidosryhmien kanssa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Osallisuusmallia varten tehtävän kartoitustyön tuotokset 2. Osallistamisen tavat 3. Yhteinen kokemusten ja osaamisen jakaminen yksiköiden välillä ja kuntatasoisesti eri palvelujen kesken (esim. sivistyksen strategiapäivät ja muu työpajatyöskentely sekä muu sisäinen koulutus)

Painopiste: Hyvät väestösuhteet

Osaava ja oppiva Kirkkonummi: Olemme kansainvälinen ja moninaisuutta arvostava kunta, joka houkuttelee kansainvälisiä osaajia. Edistämme tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kotoutumista huomioimalla eri väestöryhmien tarpeet.

Tavoite	Toimenpide / tehtävät	Toteutuksen arviointi
Osallistumisen mahdollisuudet ovat saavutettavia kaikille lapsille, nuorille ja lapsiperheille	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vahvistetaan monikielistä ja selkokielistä viestintää kunnan kaikissa palveluissa. 2. Suunnitellaan toimintaa (tapahtumat ja palvelut) eri kieli- ja kulttuuriryhmät huomioiden. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hytetu-kyselyyn vastanneiden vieraskielisten lkm ja kyselyn tulokset 2. Selkokielistä tuotetun materiaalin määrä 3. Monikielisen/selkokielisten viestinnän saavutettu määrä

6. Suunnitelman seuranta ja raportointi

Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 6 §.)

Kunnan palvelualueet ja palveluryhmät seuraavat lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä koskevaa tietoa oman arviointitiedon vuosikellonsa mukaisesti. Ajankohtaiset valtakunnallisten kyselyjen ja kunnan omien tiedonkeruiden tulokset käsitellään yksiköissä, palveluryhmien ja palvelualueiden johdossa sekä sivistyspalvelujen lautakunnissa tarkoituksenmukaisella aikataululla. Sivistyksen palvelualue on parhaillaan laatimassa laadullisen arviointitiedon vuosikelloa. Tavoitteena on tuoda lautakunnille vuosittain kooste lasten ja nuorten palvelujen laatua, vaikutuksia sekä hyvinvoinnin tilaa koskevasta tiedosta tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä.

Pääosa lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteista sisältyy palvelualueiden talousarvioiden toiminnallisiin tavoitteisiin. Näiden toteutumista arvioidaan osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yhteydessä. Samalla arvioidaan tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkistamisen tarve seuraavaan talousarvioon valmistauduttaessa. Myös kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto seuraavat talousarvion toiminnallisten tavoitteiden edistymistä osana talousarviovuoden päätöksentekoa. Tilinpäätöksen yhteydessä toteutetaan lakisääteinen vuosiraportointi kunnanvaltuustolle.

Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä seuraa ja arvioi tämän suunnitelman tavoitteiden toteutumista vuoden toisen osavuosikatsauksen yhteydessä. Tämän jälkeen asia tuodaan kunnan johtoryhmän käsittelyyn.

Koko suunnitelman painopisteitä, tavoitteita ja tehtäviä sekä seurannan ja arvioinnin tapoja tarkistetaan kunnan laajan hyvinvointisuunnitelman ja -kertomuksen laadinnan ja päivityksen yhteydessä. Tämän työn strukturoinnista vastaa kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä kunnan johtoryhmän ohjauksessa.